

Chceme
vedieť
viac

o budúcnosti
vzdelávania
na Slovensku



**ATLAS PREDSTÁV
o budúcnosti vzdelávania
na Slovensku**



ATLAS PREDSTÁV o budúcnosti vzdelávania na Slovensku

NOVÉ ŠKOLSTVO, 2015

www.chcemevedietviac.sk



PREDSTAVTE SI, ŽE...

... žijete v roku 2040

Čím všetkým ste, čo robíte? Kto sú vaši blízki? Aké vzťahy máte s rôznymi ľuďmi? Ako komunikujete? Aké rôzne technológie využívate? Ako vyzerá váš bežný deň? Čo je pre vás dôležité? Čo je dôležité pre iných ľudí? Čo potrebujete poznať, vedieť, ovládať? Ako sa učíte? A ako sa v roku 2040 učia deti?

Takými to a podobnými otázkami sme začínali naše workshopy pre deti aj dospelých na rôznych miestach Slovenska. Spoločne sme uvažovali o rôznych podobách vzdelávania a zámerne sme sa pri tom presunuli o 25 rokov dopredu. Chceli sme sa tak aspoň na chvíľu odpútať od problémov a nedostatkov súčasného vzdelávacieho systému. Nie preto, že by sme ich nepovažovali za dôležité, ale preto, aby sme neskĺzli do obvyklého sťažovania sa, hľadania vinníkov a zbavovania sa zodpovednosti za to, v akom stave náš vzdelávací systém je.

Dnes už máme dostatok poznatkov o tom, čo vo vzdelávaní na Slovensku nefunguje. Dostupné sú analýzy, štatistiky, rôzne správy o stave školstva. K dispozícii je aj niekoľko vízií a prognóz smerovania spoločnosti ako celku. V nich sú načrtnuté i možné podoby vzdelávania v budúcnosti.

Čo nám v uvažovaní o vzdelávaní chýba, je prepojenie toho, čo hovoria dáta a prognózy s tým, čo ľudia naozaj chcú.

Preto sme sa rozhodli do diskusií o budúcnosti vniesť pohľad tých, ktorí vzdelávaním dennodenne žijú – detí, rodičov a učiteľov – ako aj všetkých ostatných, ktorí môžu podobu vzdelávania ovplyvniť. Kampaňou **Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku** sme do diskusií vrátili hlas ľudí.

TVRDÝM DÁTAM CHÝBA ĽUDSKOSŤ

Každá spoločnosť je vnútorne rozmanitá. Vzdelávací systém, ktorý napĺňa predstavy len istej časti obyvateľov, a pritom vyžaduje, aby ho akceptovali všetci, nemôže fungovať. Taká spoločnosť nie je ani slobodná, ani demokratická, ani moderná, pretože časť svojich občanov stavia na vedľajšiu koľaj.

Zmyslom našej kampane je ukázať, že rozmanité požiadavky na vzdelávanie sú legitímne a vzdelávací systém by ich mal zohľadňovať. Mal by byť natoľko otvorený a pružný, aby z nových impulzov čerpal pozitívne inšpirácie a zároveň dostatočne robustný v základoch a jednoduchý v pravidlách, aby túto vnútornú dynamiku bez problémov ustál.

Skutočne dobrý vzdelávací systém nie je ten, ktorý odoláva vonkajším vplyvom, ale ten, ktorý s nimi pracuje a využíva ich na svoje neustále zlepšovanie.

Slovenský vzdelávací systém je v mnohých ohľadoch opačný – je robustný v pravidlách a krehký v základoch. Doterajšie pokusy o zmenu v ňom základy neposilnili, ani nezjednodušili jeho pravidlá. Mnohé zhora zavádzané opatrenia

neboli v praxi dotiahnuté tak, aby sme mohli pozorovať reálne zlepšenie vzdelávania a jeho výsledkov. Zmena totiž nenastane, ak sa s ňou nestotožnia tí, ktorí vo vzdelávaní každodenne pôsobia, a ak sa pri tom nerešpektujú ich požiadavky a potreby.

Vzdelávaniu na Slovensku chýba vízia. Neustále sa opravujú drobné nedostatky a neriešia sa zásadné problémy. Ak majú návrhy na zmeny naozaj fungovať, nemôžu vychádzať iba z „tvrdých dát“, ale musia brať do úvahy aj rôzne názory a hodnotové preferencie ľudí. Nepochopenie tejto nevyhnutnosti je dôvodom, prečo zlyháva aj tá najlepšie mienená reforma vzdelávania.

A práve o tom dnes potrebujeme hovoriť, aby sme notoricky známym faktom, ale aj menej známym prognózam, dali hlbšie ukotvenie v našich životoch a predstavách. Iba po zmapovaní toho, čím ľudia naozaj žijú a čo od vzdelávania očakávajú, možno hľadať spôsoby, ako rozmanité pohľady zladovať a hľadať riešenia prospešné pre všetkých.

ATLAS SLŪŽI NA HLBSIE PREMÝŠĽANIE

O vzdelávaní potrebujeme diskutovať z nadhľadu a s pohľadom upreným do budúcnosti. Okrem názorov odborníkov je potrebné vypočuť si aj skúsenosti laikov. Na odpútanie sa od problémov dneška potrebujeme nielen mentálny presun v čase, ale aj rozšírenie perspektívy.

Potrebujeme poznať trendy vývoja spoločnosti a výzvy, ktoré pred nás stavajú. Potrebujeme skúmať hodnotové ukotvenie ľudí, ich životný štýl, meniace sa podoby rodinného a pracovného života, prelínanie súkromných a verejných aktivít. Potrebujeme predvídať, čo majú deti aj dospelí vedieť, aby v živote obstáli, a tiež to, za akých podmienok a akými spôsobmi sa to môžu najlepšie naučiť. To všetko – trendy, výzvy, fakty, výskumné zistenia aj predstavy ľudí – prináša náš atlas.

Pohľady ľudí na tú istú vec sa prirodzene líšia. Rôznorodé, či dokonca vnútorne protirečivé bývajú neraz aj predstavy toho istého človeka. V atlase s týmto poznaním pracujeme dvojako.

Rešpektujeme autentickosť výpovedí jednotlivých ľudí a zároveň hľadáme v ich vyjadreniach hlbšie súvislosti a premýšľame o možných dôsledkoch.

Atlas zámerne vytvára napätie medzi tým, čo ľudia očakávajú v rámci už dnes badateľných trendov, tým, čo považujú za negatívne smerovanie spoločenského vývoja a tým, čo artikulujú ako želateľný stav do budúcnosti. Deje sa to na pozadí troch „modelových“ budúcností, ktoré nám majú pomáhať pri zasadení rôznych myšlienok do uceleného kontextu.

Modely budúcnosti nie sú vedeckými prognózami, ale ich voľne prerozprávanou esenciou. Môžu byť užitočné pri odkrývaní toho, k akým hodnotám a predstavám o fungovaní spoločnosti každý z nás inklinuje. A mali by zároveň podnecovať k porovnávaniu a kombinovaniu rôznych možností, ktoré sa nám ponúkajú.

Prvý model naznačuje, ako by mohla vyzeráť spoločnosť, ktorej základnou hodnotou je **sloboda**. Takúto spoločnosť sme zjednodušene pomenovali ako individualistickú. Pre druhý typ spoločnosti je najdôležitejšou hodnotou **spolupatričnosť** a nazvali sme ju komunitárnou. Napokon, tretia spoločnosť je kolektivistická a jej základným princípom je **rovnosť**.

Každý model má svoje silné stránky a prináša aj riziká. Žiaden nemožno v praxi uplatniť bezo zvyšku už len preto, že v pluralitnej spoločnosti sa na ňom nikdy všetci nezhodnú.

DETI V CENTRE POZORNOSTI

Do troch modelov budúcností sme nevnášali naše vlastné hodnotové a osobné preferencie. V každom by sme vedeli identifikovať aspekty, ktoré aktívne podporujeme, také, s ktorými sa vieme stotožniť len do istej miery a aj také, ktoré považujeme za problematické či úplne neakceptovateľné.

Jediný, no zásadný princíp, ktorý do atlasu aj do celej kampane cielavedome vnášame, je nazeranie na vzdelávací systém z perspektívy detí, ich potrieb, nárokov a očakávaní.

Touto optikou sme preosievali dostupné fakty, zistenia aj scenáre možných budúcností. A robili sme tak práve preto, že perspektíva detí je v slovenskom vzdelávacom systéme cudzorodým prvkom. Na anglický *well-being* ani nemáme vhodný slovenský výraz. Najlepší záujem dieťaťa, ako sa tento termín najčastejšie prekladá, sa u nás často zamieňa za domnienky dospelých, ktorí „vedia“, čo je pre deti dobré bez toho, aby sa ich na to čo i len opýtali. Aj kvôli tomu vzdelávanie, sociálna starostlivosť, či práca s mládežou často viac reflektuje potreby inštitúcií ako samotných detí.

V školách sa táto perspektíva odráža v slepom uplatňovaní princípu jedného metra a vo fikcii „bežného žiaka“, ktorý všetko zvláda v predpísanom obsahu, rozsahu, čase, tempe a kvalite. Naš vzdelávací systém nie je pripravený na rozmanitosť detí a neponúka ani dostatočnú podporu tým, ktorí na ňu musia každodenne reagovať – učiteľom a rodičom.

S ohľadom na deti sme v atlase formulovali aj tri modelové budúcnosti. Základná hodnota každej z nich na *well-being* nazerá z iného uhla pohľadu. **Sloboda** umožňuje vnímať jedinečnosť každého dieťaťa a jeho individuálne potreby. **Rovnosť** zaručuje to, aby sa myslelo na každé dieťa bez ohľadu na jeho zázemie, možnosti a schopnosti a aby všetky deti mali prístup ku kvalitnému vzdelaniu. **Spolupatričnosť** je hodnota, vďaka ktorej možno kultivovať dobré vzťahy, podporovať spoluprácu a vzájomnú pomoc, bez ktorých by spoločnosť nemohla existovať.

AKO ATLAS POUŽÍVAŤ

Atlas je pomôcka na spoločné premýšľanie o budúcnosti vzdelávania. Svoj účel najlepšie splní vtedy, ak podporí diskusiu, vzbudí polemiku a obohatí návrhy na potrebné zmeny. Preto prepája známe **fakty** s pozorovanými alebo predvídanými **trendmi**, možnými **výzvami** a zmapovanými **predstavami** ľudí.

Atlas neprináša hotové návody a recepty, ale je súborom myšlienkových máp, ktoré nám umožňujú premýšľať aj z inej ako vlastnej perspektívy.

Atlasy nebývajú knihy na jedno prečítanie. Zobrazujú reliéf krajiny, kde nadmorskú výšku označujú kóty a vrstevnice a súradnicová sieť pomáha určiť polohu. Atlasy nezadávajú konkrétny smer.

V našom atlase sú základnými orientačnými bodmi rôzne typy textov, z ktorých si čitateľ sám vyberá, kam svoju pozornosť upriami a ktorým smerom sa vydá.

Každý **model budúcnosti** možno čítať ucelene od začiatku do konca. Dá sa v ňom však zamerať iba na vybrané aspekty a horizontálnym čítaním porovnávať ich uchopenie v ďalších modeloch budúcností.

Z modelov budúcností sa dá vrátiť späť k trendom a výzvam a posúdiť, ako na ne reagujú. Tiež sa dá preskočiť k **výskumným zisteniam** a pozorovať, či to, ako ľudia na Slovensku žijú, čo si myslia a ako si predstavujú budúcnosť, naznačuje inklináciu k niektorému z modelov.

Popri tom sa možno zamýšľať nad **výrokmi** rôznych ľudí, odborníkov aj laikov, a pozorovať, či sú ich myšlienky v súlade alebo v opozícii s konkrétnym myšlienkovým prúdom. A napokon sa možno inšpirovať aj rôznymi **zaujímavosťami** a príkladmi domácej aj zahraničnej praxe.

Každé miesto v atlase je teda rázcestím, z ktorého sa možno vydať vlastným smerom a vlastným tempom. V procese objavovania ho možno opustiť, ponoriť sa do hlbšieho skúmania zdokumentovaných zdrojov a potom sa k atlasu kedykoľvek vrátiť.

NA ČO JE TO DOBRÉ

Intenzívne diskusie o budúcnosti vzdelávania prebiehajú v mnohých krajinách. Vo viacerých si ľudia i tvorcovia vzdelávacej politiky uvedomili, že neustále opravovať systém, ktorý bol vytvorený pre inú dobu a inú spoločnosť, už nestačí.

Vzdelávanie potrebujeme nanovo premyslieť a nastaviť ho tak, aby vyhovovalo potrebám ľudí a požiadavkám spoločností 21. storočia.

Na Slovensku sa pred 25 rokmi udiali zásadné zmeny, ktoré však do vzdelávania výrazné zlepšenia nepriniesli. Ak v nasledujúcich 25 rokoch nebudeme naďalej iba prešlapovať na mieste, v roku 2040 si budeme môcť povedať, že sme aj vlastným pričinením dosiahli, aby bolo vzdelávanie zmysluplnejšie a užitočnejšie pre všetkých. Preto dnes potrebujeme intenzívne diskutovať a hľadať zhodu v tom, aký vzdelávací systém vlastne chceme a ako ho môžeme vytvoriť.

Po dvoch rokoch trvania našej kampane ďakujeme všetkým deťom a dospelým, ktorí sa do diskusií, workshopov a prieskumov zapojili. Aj vďaka nim už o budúcnosti vzdelávania vieme viac a časť z toho vám prinášame aj v tomto atlase.



FEDOR BLAŠČÁK



PETER DRÁL



**ELENA GALLOVÁ
KRIGLEROVÁ**



ZUZANA ZIMENOVÁ

PREDSTAVTE SI BUDÚCNOSŤ, V KTOREJ ZÁKLADNOU HODNOTOU JE SLOBODA

Ľudia sa spoliehajú najmä sami na seba a na svoje rodiny. Individualizmus je široko akceptovanou spoločenskou hodnotou. Úspech jednotlivca závisí od jeho schopností, usilovnosti a ambícií. Spoločnosť napreduje vďaka výnimočným jedincom a pokope ju držia riešenia, o ktorých najlepší dokázali presvedčiť ostatných.

Každé dieťa má právo na rozvinutie svojho jedinečného potenciálu. Treba mu vytvoriť slobodný priestor, aby mohlo naplňovať svoje potreby a záujmy. Výchova a starostlivosť je zodpovednosťou rodičov a najbližšej rodiny. Odvíja sa od vyznávaných hodnôt, a preto sa spôsoby výchovy v rôznych rodinách líšia. Keďže deti spravidla prichádzajú na svet počas plného pracovného nasadenia rodičov, podporuje sa rodičovstvo „voľného výbehu“. Deti sú veľmi skoro vedené k samostatnosti a zodpovednosti. Učia sa identifikovať a presadzovať svoje záujmy.

Raná starostlivosť je v rukách širšej rodiny a súkromných poskytovateľov. O najmenšie deti sa zväčša starajú ekonomicky neaktívni členovia rodiny, či už sú to matky, otcovia, obaja rodičia, starí alebo prastarí rodičia. Zámožnejšie rodiny si na ranú starostlivosť najímajú služby profesionálnych agentúr. Škôlky sú využívané iba najchudobnejšími rodinami a deti sú do nich umiestňované iba v prípade, ak aspoň jeden z rodičov pracuje. Štát financuje iba základnú zdravotnú starostlivosť. Preventívne prehliadky a očkovanie nie je prikázané, ale závisí na rozhodnutí rodín, ktoré doň samy investujú.

Učenie sa je v prvom rade celoživotnou investíciou. O jeho rozsahu a zameraní si do veľkej miery rozhoduje každý sám. Cení sa originalita a výkon, v maximálnej miere sa podporuje individuálne bádanie a samoštúdium. Dieťa si má možnosť vyskúšať rôzne veci a zistiť, v čom je najlepšie. Ťažkosti majú deti, pre ktoré ich rodiny nevytvoria dostatočné zázemie. Dieťa, ktoré nie je ambiciózne a nepracuje na sebe, to bude mať v dospelosti ťažké.

Vo vzdelávaní štát vyžaduje absolvovanie iba minimálneho spoločného základu – niekoľkoročného kurzu. Realizuje sa najmä online, a preto ho možno celý absolvovať aj z domu a ukončiť štandardným testom základných gramotností. Zvyšok základného vzdelávania sa realizuje v rodine alebo formou kontraktu zákonných zástupcov so súkromnými poskytovateľmi. Riadenie, organizácia a kontrola vzdelávania je vecou dohody medzi poskytovateľmi a klientmi. Kvalitu vzdelávacích služieb zvyšuje konkurencia a porovnávanie prostredníctvom nezávislých auditov a rebríčkov.

Štát kontroluje iba dodržiavanie štandardov povinného základu a jeho výsledky. Pri ďalšom vzdelávaní monitoruje už iba to, aby boli dodržiavané zmluvné vzťahy medzi poskytovateľmi a klientmi. Vzdelávanie je otázkou ponuky a dopytu. Existuje široké spektrum komerčných poskytovateľov vzdelávania, ktorí ho šijú na mieru potrebám klientov. Štátne inštitúcie ďalej vzdelávajú iba jednotlivcov, ktorí si nemôžu dovoliť nič iné. Kamenné školy z roku 2015 boli nahradené digitálnymi učebňami pre tých, ktorí nemajú prístup k potrebným technológiám.

Po zvládnutí povinného základu je vzdelávacia dráha každého jednotlivca otvorená. Podporuje sa kreativita, invencia a vynaliezavosť učiacich sa. Existuje sieť súkromných tútorov, mentorov a personálnych agentúr, ktoré jednotlivcom pomáhajú nastaviť si optimálnu vzdelávaciu a profesijnú dráhu. Do úvahy sa pri tom berú individuálne potreby učiacich sa, preferované štýly učenia, sociálne zázemie, osobnostný profil i kultúrne a rodinné špecifiká.

V produktívnom veku človek vykonáva prácu, ktorá mu prináša úžitok. Príprava na povolania sa chápe ako príprava na samostatnú a flexibilnú ekonomickú aktivitu. Pred vstupom na trh práce je dôležité vytvoriť si portfólio žiadanych

vedomostí a zručnosť. Špecializačné štúdium má preto rôzne formy a poskytuje ho množstvo súkromných stredných aj vysokých škôl, komerčných agentúr kariérneho poradenstva a koučingu. Voči štátu majú takéto vzdelávacie inštitúcie iba ohlasovaciu povinnosť, licencujú sa len vysoko špecializované odvetvia. Vzdelávanie je sponzorované a financuje sa priamo rodinami, investormi alebo samotnými klientmi prostredníctvom pôžičiek splatných na začiatku ekonomickej aktivity. Vzdelávacia infraštruktúra celoštátneho významu a podpora strategických inovácií sa buduje prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev.

Práca je nástrojom seberealizácie, cení sa podnikavosť a dravosť. Človek sa zamestná, ak preukáže, čo vie a dokáže. Doklad o dosiahnutom vzdelaní pri väčšine profesií nestačí. Maturita sa zmenila na prezentovanie individuálneho portfólia a praktické predvedenie zručností. Jednotlivec si svoje portfólio a referencie buduje po celý život a preukazuje sa nimi pri uchádzaní sa o každú novú pozíciu. Zamestnanci sa vyberajú v otvorených súťažiach. Základné modely ekonomickeho fungovania sú samozamestnanie a start-up. Mnohí jednotlivci kombinujú prácu pre rôznych zamestnávateľov. Prevažujú individuálne, flexibilné a samoriadené formy práce. Mnoho ľudí pracuje z domu a online.

Individuálny príjem je zásadný na zabezpečenie života a prosperity. Mnohé firmy svojim zamestnancom poskytujú rôzne služby, zdravotnú starostlivosť a prostredníctvom firemných sporiacich schém aj starobný dôchodok. Nízke daňové a odvodové zaťaženie slúži na financovanie základných funkcií štátu, podporu zdravotne postihnutých občanov a zabezpečenie minimálnej sociálnej siete. Poskytovanie sociálnej pomoci je podmienené ďalším vzdelávaním, zvyšovaním kvalifikácie alebo verejnoprospešnou činnosťou. Základnou podmienkou pomoci je vlastná aktivita. Každý si je pánom svojho osudu a pomáhať treba len tým, ktorí si svoju zlú situáciu nezavinili a tým, ktorí sa z nej snažia dostať.

Dobry občan stojí na vlastných nohách. Účasť vo voľbách je dobrovoľná a záležitosť celospoločenského záujmu sú odrazom individuálnych záujmov. Občiansku spoločnosť charakterizuje pluralita, otvorená súťaž a pragmatické prepájanie záujmov jednotlivcov, súkromných spoločností a záujmových združení. Štát reguluje iba základnú legislatívu, garantuje ľudské práva, zaručuje bezpečnosť a dodržiavanie pravidiel. Daňové zaťaženie je nízke a sadzba dane je rovnaká pre všetkých. Systematicky sa vyhodnocuje efektivita verejnej správy a miera administratívneho zaťaženia občanov a firiem. Trhové mechanizmy sa presadili aj pri spravovaní verejných záležitostí, štát je efektívne riadená firma.

Ľudia dôverujú predovšetkým svojim schopnostiam a rodine, vo všeobecnosti nedôverujú inštitúciám a pokusom plošne regulovať spoločenské a ekonomické vzťahy a pravidlá. Sociálne orientované myšlienkové prúdy a iniciatívy sú menšinové. Rovnosťárstvo a spoliehanie sa na štát sú prekonané. Spoločnosť je liberálna, prevažne mestská a sekulárna. Mladí ľudia spravidla rebelujú proti preberaniu zodpovednosti za vlastné životy, tlaku na výkon a konzumnému spôsobu života. Existuje množstvo alternatívnych subkultúr, takmer každý mladý človek má svojich virtuálnych avatarov. Byť „in“ znamená byť výnimočný. Byť „out“ znamená nechcieť súťažiť.

PREDSTAVTE SI BUDÚCNOSŤ, V KTOREJ ZÁKLADNOU HODNOTOU JE SPOLUPATRIČNOSŤ

Ľudia žijú v komunitných spoločnostiach, ktoré im poskytujú podporu a umožňujú uplatniť sa. Domácnosť môže, no nemusí byť totožná s rodinou. Domácnosti sú prijímateľmi komunitných služieb a časť podpory dostávajú aj od štátu. Spoločnosť napreduje vďaka sebestačnosti komunit a pokope ju drží hľadanie rovnováhy medzi záujmami rôznych spoločností.

Každé dieťa má právo niekam patriť. Treba mu dať možnosť, aby si vo svojej komunite našlo uplatnenie. Výchova a starostlivosť je zdieľanou zodpovednosťou spoločnosti, do ktorého sa deti narodili. Rodičovstvo nie je prekážkou toho, aby boli obaja rodičia aspoň čiastočne ekonomicky aktívni. Rodičia malých detí sa často spájajú a pri starostlivosti striedajú. Raná starostlivosť je dôležitou investíciou komunity, pretože podchytenie rozvoja detí od útleho veku prispieva k jej udržateľnosti. Vo väčších spoločnostiach sa vytvárajú komunitné škôlky, v ktorých sa dbá na identifikovanie vzdelávacích potrieb detí a ich silných stránok. Poskytuje sa v nich aj základná zdravotná starostlivosť. Rozsah preventívnych prehliadok a očkovania je štátom odporúčaný, no pre komunity nie je záväzný.

Učenie sa je v prvom rade o vytváraní vzťahov a socializácii do spoločnosti. Vychádza z hodnôt, ktoré daná komunita vyznáva a v ktorej si môže každý nájsť svoje miesto. Cení sa adaptabilita a špecializácia, podporuje sa skupinové učenie ľudí rôzneho veku. Deti aj dospelí trávia veľa času spolu, komunikujú a spolupracujú. Deti sú vedené k spolupatričnosti a ochote pomáhať. Ťažkosti majú tie, ktoré sa vo svojej skupine necítia dobre alebo obľubujú samotu. Dieťa, ktoré nepočúva iných a nezaujíma sa o svoje okolie, to bude mať v dospelosti ťažké.

Povinné vzdelávanie je niekoľkoročným praktickým učením sa. Poskytuje sa priamo v komunitách spravidla do obdobia ranej puberty. Povinný základ sa realizuje formou kontraktu medzi štátom a komunitami, ktoré majú priestor na jeho dopĺňanie v súlade s miestnymi špecifikami. Vzdelávanie má viesť k sklbeniu individuálnych záujmov s potrebami širšieho spoločnosti. Preto sa podporuje participácia, spoločné riešenie problémov a rovesnícke učenie. Riadenie, organizácia a kontrola vzdelávania je vecou dohody medzi štátom a zástupcami komunit. Obsah a kvalitu vzdelávania monitorujú regionálne školské rady. Štát garantuje súlad vzdelávania s platnou legislatívou a dodržiavanie práv dieťaťa.

Povinný základ sa zameriava na rozvoj základnej gramotnosti a životných zručností. Špeciálny dôraz sa kladie na flexibilitu a spoluprácu učiacich sa. Nad rámec povinného vzdelávania poskytujú komunity rozmanité praktické kurzy, ktoré sa medzi spoločnosťami prirodzene líšia. V mnohých komunitách je prechod medzi základným a špecializačným štúdiom plynulý a jeho trvanie aj obsah závisí od miestnych zvyklostí. Okrem toho existujú aj neformálne skupiny učiacich sa pod vedením koučov a mentorov, ktorí sa usilujú o spoločné nastavenie vzdelávacích cieľov a obsahu. Vo väčšine komunit je dostupná aj ponuka online kurzov komerčného charakteru. Kamenné školy z roku 2015 sa zmenili na multifunkčné komunitné centrá, ktoré okrem povinného vzdelávania poskytujú široké spektrum vzdelávacích a sociálnych služieb pre všetky vekové skupiny.

V produktívnom veku človek vykonáva prácu, ktorá prináša úžitok širšiemu spoločnosti. Príprava na povolania sa chápe ako špecializácia na konkrétne činnosti. Mladí ľudia s pomocou mentorov a supervízorov realizujú rôzne aktivity vedúce k sebazoznávaniu a identifikácii vlastných záujmov a kvalít. Podporuje sa medzigeneračné učenie. Ľudia využívajú aj rôzne programy dištančného vzdelávania a vybrané študijné odbory financované štátom pre viaceré susediace komunity. Vzdelávacia infraštruktúra nadregionálneho významu sa buduje prostredníctvom konzorcií komunit, regiónov, zamestnávateľov a štátnych inštitúcií.

Práca je príspevkom spoločnosti, cení sa užitočnosť a vzájomná prospešnosť. Človek sa zamestná, keď je schopný aktívne sa zapojiť do ekonomického a spoločenského života komunity. Doklad o dosiahnutom vzdelaní nie je rozhodujúci pre nástup na väčšinu pozícií. Maturita sa zmenila na symbolický akt vstupu do pracovného sveta dospelých po tom, čo jednotlivec preukázal dostatočné zručnosti na výkon konkrétnych činností. Ponuka pracovných miest vychádza z komunitných potrieb a pri ich obsadzovaní sa hľadajú najvhodnejší pracovníci z vlastných radov. Mnohí jednotlivci flexibilne kombinujú prácu pre komunitu s poskytovaním služieb iným komunitám a štátu. Základné modely ekonomického fungovania sú zdieľaná živnosť, sociálny podnik alebo družstvo. Veľkú časť práce vykonávajú a riadia viacgeneračné tímy.

Individuálny príjem z ekonomickej aktivity nie je zásadný na prežitie, pretože množstvo tovarov a služieb sa vyrába a poskytuje priamo v komunite. Viaceré komunity majú aj vlastnú lokálnu menu.

Komunity zabezpečujú pre svojich členov bývanie, sociálne a zdravotné služby. Z komunitných príjmov je financovaná aj starostlivosť v dôchodkovom veku. Miera daňového a odvodového zaťaženia sa odvíja od veľkosti komunit, ich špecializácie, druhu a množstva tovarov a služieb poskytovaných navonok. Štát z daní financuje časť vzdelávacích služieb a komunitám poskytuje materiálnu a investičnú pomoc v počiatkovej fáze ich rozvoja alebo na preklenutie dôsledkov ekonomickej krízy. Základným predpokladom pomoci je zásluhovosť. Každý môže priložiť ruku k dielu, a pomáhať treba tým, ktorí si to zaslúžia.

Dobry občan je lojálnym členom komunity, k rozvoju ktorej aktívne prispieva. Jednotlivci sú politicky a občiansky aktívni najmä vo svojom spoločenstve, kde volia, zúčastňujú sa referendum a zhromaždení. Občiansku spoločnosť charakterizuje vysoké zastúpenie regionálnych združení a miestnych záujmových a ekonomických iniciatív. Štát je výrazne decentralizovaný a reguluje iba základné podmienky fungovania komunit. Občanom zároveň garantuje slobodnú voľbu svojho spoločenstva. Daňové zaťaženie je nízke, komunity si zdroje príjmov regulujú sami. Systematicky sa vyhodnocuje miera ekonomickej sebestačnosti komunit. Samosprávne rozhodovanie sa presadilo pri riadení väčšiny verejných záležitostí, štát je iba správcom spoločného majetku a garantom základných práv.

Ľudia dôverujú predovšetkým svojim komunitám a lídrom, vo všeobecnosti nedôverujú vykoreným jednotlivcom, ani komunitám, ktoré sa snažia presadzovať svoje normy a pravidlá na celoštátnej úrovni. Kozmopolitné a liberálne myšlienkové prúdy sú menšinové. Centralizmus a individualizmus sú prekonané. Spoločnosť je sociálne konzervatívna, prevažne vidiecka a hodnotovo pluralitná. Mladí ľudia spravidla rebelujú proti prispievaniu komunite, účasti na spoločných aktivitách a sťaženému prístupu k službám mimo svojej komunity. Prístup k alternatívnym kultúram je najmä virtuálny, takmer každý mladý človek k nejakej patrí. Byť „in“ znamená byť užitočný. Byť „out“ znamená nechcieť prispievať.

PREDSTAVTE SI BUDÚCNOSŤ, V KTOREJ ZÁKLADNOU HODNOTOU JE ROVNOSŤ

Ľudia sa spoliehajú na rozvinuté inštitúcie sociálneho štátu. Kolektívne blaho je široko akceptovanou spoločenskou hodnotou, ktorá je uprednostňovaná pred súkromnými záujmami. Spoločnosť napreduje vďaka aktívnej participácii ľudí a pokope ju drží oddanosť spoločne vytýčeným a dosahovaným cieľom.

Každé dieťa má právo, aby oň bolo postarané. Treba mu vytvoriť rovné príležitosti na to, aby našlo spôsob, ako byť prínosom pre spoločnosť. Výchova a starostlivosť v ranom detstve je súčasťou rozvetveného sociálneho systému. Rodičovstvo je podporované tak, že štát poskytuje komplexné, plne financované služby a zabezpečuje napĺňanie potrieb detí v zdravotnej, sociálnej aj vzdelávacej oblasti. To rodičom umožňuje zveriť svoje deti do rúk špecializovaných inštitúcií už od najútlejšieho veku. Mnoho detí z rôznych prostredí vyrastá v rovesníckych skupinách a starajú sa o ne profesionálne tímy. Štát určuje rozsah preventívnych prehliadok a povinného očkovania.

Učenie sa je záväzkom voči spoločnosti. Rozsah a obsah rôznych vzdelávacích dráh je podrobne rozpracovaný. Cení sa všestrannosť a spolupráca, v maximálnej miere sa podporuje spoločné učenie a tímové riešenie projektov. Deti sú vedené k tomu, aby sa od malička učili spoločensky preferovaným zručnostiam. Ťažkosti majú tie, ktoré majú výnimočný talent alebo chcú robiť niečo iné ako ostatní. Dieťa, ktoré sa nenaučí zaradiť sa do spoločnosti, to bude mať v dospelosti ťažké.

Povinné vzdelávanie je dlhoročným vzdelávacím procesom podľa všeobecne záväzných osnov. Na začiatku sa zameriava na komplexný rozvoj osobnosti a osvojenie základných gramotností. Špeciálny dôraz sa kladie na dobrovoľnícke aktivity a aktívne občianstvo. Preferovanou metódou učenia je prenos poznatkov a rozvoj sociálnych zručností. Využívajú sa pri tom variabilné postupy, ktoré zohľadňujú rôznorodé potreby a pokroky učiacich sa detí v rámci premenlivých skupín.

Škola je dôležitou inštitúciou vzdelávania a socializácie od raného detstva až po dospelosť. Povinná školská dochádzka sa predĺžila do 18. roku života. Základné vzdelávanie sa realizuje zmluvným vzťahom medzi vzdelávacími inštitúciami a zákonnými zástupcami detí. Riadenie, organizácia a kontrola vzdelávania je v rukách štátu. Kvalitu vzdelávania zvyšuje odborná supervízia a štandardizované testovanie. Na zaradenie jednotlivcov do povinného špecializačného štúdia slúžia centrálné vyhodnocované testy, prognózy vývoja pracovného trhu, pracovnej mobility aj uplatniteľnosti absolventov. Vzdelávacie výsledky sa uchovávajú v centrálnom registri. Kamenné školy z roku 2015 sa pretransformovali na komplexné inštitúcie, zvyčajne internátneho typu.

Štát subvencuje vzdelávacie a rekvalifikačné programy pre dospelých v rámci rozvinutého systému celoživotného vzdelávania. Zároveň rozhoduje o strategických investíciách do vzdelávania a inteligentnej špecializácii vo vybraných výrobných odvetviach. Podporuje aj občianske vzdelávacie programy zamerané na posilnenie solidarity medzi rôznymi sociálnymi skupinami a ľuďmi, ktorí potrebujú pomoc. Súkromne iniciatívy fungujú ako doplnok k všeobecne dostupnému vzdelávaciemu štandardu a ich poskytovanie štát reguluje.

V produktívnom veku človek vykonáva prácu, ktorá prináša úžitok celej spoločnosti. Príprava na povolania sa chápe ako integrálna súčasť povinného vzdelávania. Mladí ľudia si vďaka auditom zručností a povinnej praxi overujú svoje schopnosti a možnosti profesijného uplatnenia. Osobnostné a kariérne poradenstvo sa poskytuje už od ranej mladosti. Ekonomicky aktívni obyvatelia môžu taktiež využívať štátom financované odborné, nadstavbové

a rekvalifikačné programy, pracovné stáže, školy druhej šance, univerzity a programy celoživotného vzdelávania. Štát sa snaží aktívnymi opatreniami znižovať vzdelanostné rozdiely ovplyvnené rôznym sociálnym zázemím alebo zdravotným stavom učiacich sa. Podporuje sociálnu aj priestorovú mobilitu.

Práca je službou spoločnosti, cení sa iniciatívnosť, angažovanosť a solidárnosť. Človek sa zamestná, ak doloží doklad o dosiahnutom vzdelaní a vyberie si z ponúknutého zoznamu voľných pracovných miest. Každý doklad o vzdelaní a kvalifikácii je vďaka štandardizovanému vzdelávaniu hodnoverným dôkazom o spôsobilosti na výkon určitej profesie. Štát disponuje informačným systémom, ktorý prepája aktuálne a prognózované potreby trhu práce so systémom vzdelávania a odbornej prípravy. Vďaka registru dokáže na voľné pozície umiestňovať čerstvých absolventov aj ostatných ekonomicky aktívnych jednotlivcov. Mnohí jednotlivci vykonávajú prácu pre rôznych zamestnávateľov a v rôznych tímoch. Práca má flexibilné formy, tímovo sa nielen zadáva, ale aj vyhodnocuje. Základné modely ekonomického fungovania sú zdieľané pracovné pozície, štátne podniky a verejné inštitúcie.

Individuálny príjem pozostáva z nepodmieneného základného príjmu od štátu, tarifného platu z ekonomickej aktivity a občianskej odmeny za verejnoprospešnú činnosť. Sociálne a zdravotné služby sú široko dostupné a plne financované zo sociálnych a zdravotných odvodov. Vysoké daňové a odvodové zaťaženie je progresívne a slúži na vyvažovanie sociálnych rozdielov. Štát vďaka nemu poskytuje komplexné služby obyvateľstvu, vytvára nové pracovné miesta, aktívne podporuje mobilitu pracovnej sily aj služby pre seniorov. Sociálna záchranná sieť je pre všetkých ľudí, ktorí sa ocitnú v núdzi a je poskytovaná bezpodmienečne. Pomáhať treba všetkým, ktorí to potrebujú.

Dobry občan využíva svoj potenciál pre dobro a blahobyt celku. Jednotlivci sú aktívni v každodennom živote a zapájajú sa do demokratických procesov na miestnej aj celoštátnej úrovni. Účasť vo voľbách je povinná. Občiansku spoločnosť charakterizuje pestrosť a vysoká miera organizovanosti na celoštátnej úrovni. Každé odvetvie má svoje stavovské, profesijné a zamestnanecké združenia na centrálnej a regionálnej úrovni. Daňové zaťaženie je vysoké, všeobecne akceptované a pretavené do širokej palety bezplatných verejných služieb. Tie sa systematicky vyhodnocujú a vyvažujú sa nimi sociálne rozdiely. Štát okrem bezpečnosti a dodržiavania ľudských práv garantuje dôstojný životný štandard. Je vnímaný ako zodpovedný rodič, ktorí sa o svoje deti postará.

Ľudia dôverujú verejným inštitúciám a nedôverujú komerčným subjektom a úzko profilovaným záujmovým združeniam. Ekonomicky liberálne a sociálne konzervatívne myšlienkové prúdy sú menšinové. Individualizmus a viera vo voľný trh sú prekonané. Spoločnosť je sociálne liberálna, prevažne mestská a sekulárna. Mladí ľudia spravidla rebelujú proti obmedzeným možnostiam štúdia a tlaku na občiansku angažovanosť. Existuje mnoho príležitostí na kreatívne či športové vyžitie, takmer každý mladý človek im venuje veľa času. Byť „in“ znamená vedieť sa prispôbiť. Byť „out“ znamená nechcieť pomáhať.



JEDNOTLIVEC, RODINA A SPOLOČNOSŤ

*Pozitívne zmeny nastanú len vtedy, keď si uvedomíme, kam sme to dospeli, spojíme sily a začneme robiť veci inak. Lenže všetci hovoria, že začať treba od seba, ale nikto to **nerobí.*** žiačka ZŠ LOZORNO

»TRENDY

Rodí sa menej detí a ľudia sa dožívajú vyššieho veku. Populácia starne. Mnoho ľudí žije samostatne alebo v neformálnych zväzkoch. Takmer polovica detí sa rodí mimo manželstva. Čoraz menej ľudí sa zakorení iba na jednom mieste, príčne iba k jednej skupine. Hodnoty a životný štýl sú premenlivé. Spoločnosť je rozmanitejšia, čelí hrozbe atomizácie a prehľbovania ekonomických rozdielov medzi jednotlivými sociálnymi skupinami.

»VÝZVY

Ako ovplyvní predĺžovanie dĺžky života vzťahy medzi rôznymi generáciami?
Akým spôsobom sa budú zladovať individuálne, rodinné, komunitné a celospoločenské záujmy, potreby a priority?
Ako sa populačným zmenám prispôsobí vzdelávanie a ďalšie verejné služby?

»ALTERNATÍVNE SCENÁRE BUDÚCNOSTI

Predstavte si **BUDÚCNOSŤ**, v ktorej základnou hodnotou bude:

SLOBODA A OSOBNÁ ZODPOVEDNOSŤ

Ľudia sa v prvom rade spoliehajú sami na seba, individualizmus je široko akceptovanou hodnotou.

Úspech jednotlivca závisí od jeho vlastných schopností, usilovnosti a ambícií. Spoločnosť napreduje vďaka súťaži, ktorej dominujú výnimoční jednotlivci. Spoločnosť držia pokope nové vízie, o ktorých tí najlepší dokázali presvedčiť ostatných.

Úspešní jednotlivci poskytujú pomoc a podporu členom rodiny naprieč generáciami. Deti prichádzajú na svet počas plného pracovného nasadenia rodičov, výchova a vzdelávanie detí je v rukách súkromných poskytovateľov alebo širšej rodiny, ktorá prevzala veľkú časť zodpovednosti.

V oblasti vzdelávania štát vyžaduje absolvovanie iba minimálneho spoločného základu. Existuje „nekonečná“ rozmanitosť vzdelávacích ciest, o ktoré je spoločný základ obohatený. Podporuje sa rodičovstvo „voľného výbehu“, deti sú veľmi skoro vedené k samostatnosti a od malička preberajú čoraz väčší diel zodpovednosti. Po splnení minimálneho základu je vzdelávacia dráha človeka plne v jeho rukách.

Vzdelávanie nad rámec minimálneho štandardu je otázkou ponuky a dopytu a ponúkajú ho prevažne komerčné subjekty. Štátne inštitúcie ďalej vzdelávajú iba tých, ktorí si nemôžu dovoliť nič iné. Učenie sa je v prvom rade celoživotnou investíciou a individuálnou zodpovednosťou každého občana. O jeho rozsahu si rozhoduje každý sám.

Predstavte si **BUDÚCNOSŤ**, v ktorej základnou hodnotou bude:

SÚDRŽNOSŤ A PRÍSLUŠNOSŤ KU SKUPINE

Ľudia tvoria neformálne spoločenstvá a podieľajú sa na organizácii vlastných komunít, ktoré sa snažia byť sebestačné.

Ľudia žijú v domácnostiach, ktoré dostávajú podporu komunity aj štátu. Spoločnosť napreduje vďaka súťaži medzi komunitami a drží ju pokope hľadanie rovnováhy medzi jednotlivými skupinami.

Základnou jednotkou spoločnosti je domácnosť, ktorá môže, no nemusí byť totožná s rodinou. Domácnosť je prijímateľom základných služieb štátu, no väčšinu zdrojov získava od komunity, do ktorej patrí.

Povinné vzdelávanie sa skrátilo a poskytuje sa priamo v komunitách, no spravidla iba do obdobia ranej puberty. Formálne uznanie dospelosti sa naproti tomu posunulo na neskôr, kvôli potrebe upevniť si sieť vzťahov, v ktorých človek bude v živote fungovať. Existuje systém mentorov a sieť vrstovníckych skupín, ktoré umožňujú ďalej sa vzdelávať aj pracovne sa uplatniť.

Mnohé komunity si vytvorili svoje vlastné školy, v ktorých popri štátom stanovenom minimálnom základe vzdelávajú aj podľa svojich potrieb a predstáv. Mnohé sa špecializujú, keďže vzdelávanie je v prvom rade službou komunity pre svojich členov a aj naopak, predpokladom ďalšieho rozvoja komunitného spoločenstva.

Predstavte si **BUDÚCNOSŤ**, v ktorej základnou hodnotou bude:

ROVNOSŤ A KOLEKTÍVNE BLAHO

Ľudia sa považujú za súčasť celej spoločnosti, v oprávnených prípadoch sú zvyknutí uprednostňovať záujmy celku pred svojimi vlastnými.

Spoločnosť napreduje vďaka širokej participácii a spolupráci ľudí na vopred vytýčených cieľoch. Spoločnosť drží pokope oddanosť jednotlivcov kolektívnym záujmom.

Existuje široká ponuka verejných služieb, ktoré štát buď priamo poskytuje alebo nepriamo financuje. Súkromné iniciatívy fungujú ako doplnok k všeobecne dostupnému štandardu a ich poskytovanie štát reguluje.

Kvalitné a variabilné povinné vzdelávanie sa poskytuje až do dospelosti, jeho základom je výchova k aktívnemu občianstvu. Občania sa aktívne zapájajú do demokratických procesov na miestnej aj celoštátnej úrovni a od svojich zástupcov vyžadujú presadzovanie dlhodobých celospoločenských záujmov. Podporuje sa sociálna a priestorová mobilita.

Škola je dôležitou inštitúciou vzdelávania a socializácie od raného detstva až po dospelosť. Povinná školská dochádzka sa predĺžila do 18 roku života. Štát poskytuje aj vzdelávacie programy pre dospelých v rámci systému celoživotného vzdelávania. Obsah učiva a vzdelávacie štandardy sú štátom vymedzené a výsledky žiakov sú overované plošným testovaním.

»NÁŠ VÝSKUM

Dnes takmer polovica ľudí považuje samých seba za ambiciózných, ktorí sa snažia u ostatných zabodovať svojou výnimočnosťou a schopnosťami. Tretina ľudí si myslí, že v budúcnosti bude dôležité presadiť sa a vyniknúť nad ostatnými, avšak polovica ľudí očakáva, že ľudia sa budú musieť naučiť viac prispôbovať zmenám v spoločnosti.

Vyššie polovice ľudí na Slovensku (51 %) považuje za dôležité mať silné väzby na úzky okruh priateľov a známych. Viac ako polovica ľudí si myslí, že toto bude dôležitá hodnota aj o 25 rokov – mať okolo seba blízkych, na ktorých sa možno vždy obrátiť a spoľahnúť (55 %).

Takmer každý (až 90 %) považuje vzdelanie za cestu k uplatneniu na trhu práce a takmer 60 % ľudí si myslí, že vzdelanie by malo človeku umožniť presadiť sa v konkurencii ostatných. Vzdelávanie by tiež malo deti viesť k lepšej komunikácii s ostatnými – vytvárať si s nimi dobré vzťahy (70 %) a uľahčiť im vzájomnú spoluprácu (73 %).

Rodina sa rozpadne, jej členovia budú flexibilne prichádzať a odchádzať. //

// **Bude to čudné.** účastníčka workshopu ŠAMORÍN

Podobu spoločnosti budú určovať ľudia, ktorí budú vpredu a ostatní ich //

// **budú len dobiehať.** účastníčka workshopu ROŽŇAVA

»INÉ VÝSKUMY

Pre vekovú štruktúru obyvateľstva SR sú typické dva základné rysy – nerovnomernosť a starnutie. Nerovnomernosť je spôsobená predovšetkým výkyvmi v intenzite pôrodnosti v priebehu posledných 100 rokov. Pod starnutie sa podpisuje postupné znižovanie pôrodnosti a zvyšovanie strednej dĺžky života.¹

Prognostici predpovedajú, že počet domácností iba s jednou samostatne žijúcou a hospodáriacou osobou bude v budúcnosti stúpať. Do roku 2030 by sa mal ich celkový podiel na všetkých typoch slovenských domácností zvýšiť zo súčasných 29,5 % na 31,7 %.² Domácnosti jednotlivcov vznikajú napríklad úmrtím jedného z manželov, rozvodom a čoraz častejšie ich vytvárajú aj slobodní jednotlivci, pričom medzi nimi prevažujú muži do veku 35 rokov.

Európsky výskum hodnôt ukazuje, že pre obyvateľov Slovenska je už od roku 1991 najdôležitejšou hodnotou rodina. Jej dôležitosť uznáva takmer 99 % populácie. Priatelia a známi sú podľa európskeho výskumu hodnôt tretím najdôležitejším pilierom šťastia v živote ľudí, popri rodine a práci. Ich dôležitosť oceňuje na Slovensku až 85 % ľudí.³

Ochota ľudí vytvárať sociálne siete, združovať sa a solidarizovať s inými sa v priebehu ostatných 20 rokov výraznejšie nezmenila. Ľudia sa najčastejšie organizujú v kultúrnych, hudobných a športových združeniach. Najmenej sa združujú vo verejnoprospešných organizáciách či spolkoch, kde navyše aj podiel členstva kontinuálne klesá. V roku 1991 bolo členom aspoň jednej takejto organizácie 55 % obyvateľov Slovenska, v roku 2009 to bolo už len 26 % ľudí.⁴

Ľudia si budú viac pomáhať, starší budú viac pomáhať mladším. Vrátime sa k viacgeneračnej rodine. Za rodinu bude považované všetko, čo posky- //

// **tuje útočisko.** účastníčka workshopu ŽILINA

Spoločnosť sa rozpadne na extrémny – niektoré deti budú mať materiálne //

// **všetko a chýbať im bude iné. A naopak.** účastníčka workshopu NOVÁKY

»ZAUJÍMAVOSTI

Britskí prognostici predstavili posuny, ktoré budú formovať podobu vzdelávania v priebehu najbližších desiatich rokov. Blízka budúcnosť prinesie zásadné zmeny v prístupe k učivu, k pedagógom, aj ku žiakom. Vzdelávanie bude čoraz viac presahovať hranice školy a učenie bude čoraz menej viazané na triedu a na osobu učiteľa. Vzrastie význam motivácie žiakov, keďže bude rásť priepasť medzi tými, ktorí chcú a vedia a tými, ktorým sa učiť nechce alebo sa im nedarí. Od známkovania sa bude preto prechádzať k priebežnej spätnej väzbe, od tlaku na výkon k podpore, odbornej pomoci a k mentorstvu.⁵

Fenoménom súčasnosti sa stáva tzv. zdieľaná ekonomika. Ukazuje, že ľudia majú v skutočnosti oveľa viac kapitálu a možností pracovať, než si myslia. Zistilo sa totiž, že vlastnia veľa vecí a sú schopní poskytnúť veľa služieb, ktoré sami nevyužívajú, pričom niekto iný o ne môže mať záujem. Internet ponúka priestor na to, aby sa ponuka stretla s dopytom v najrôznejších segmentoch trhu. Zo zdieľanej ekonomiky ťaží najmä stredná vrstva, ale aj nízkopríjmové domácnosti, ktoré takto získajú šancu privyrobiť si.⁶

Absolventi dnes vstupujú do náročného sveta – digitálna revolúcia má stále väčší vplyv na naše hospodárstva a my musíme zabezpečiť, aby vzdelávanie poskytovalo už od útleho veku potrebné zručnosti. Oblasť vzdelávania však nie je len o trhu práce. Vzdelávanie zohráva kľúčovú úlohu pri vytváraní súdržnej a udržateľnej spoločnosti a pri príprave občanov na neznámu budúcnosť. Zabezpečuje, že kultúrne a občianske hodnoty, s ktorými sa stotožňujeme, sa prenesú na budúce generácie.

Märkte Seile, lotyšská ministerka školstva a vedy

Súdržnosť komunit bude spočívať na zdieľaní niektorej z pestrej palety kultúr a subkultúr, vyznávajúcich špecifické spirituality, spôsoby obživy, rodinné modely a podobne. Medzi komunitami budú, samozrejme, aj špecializované „ostrovčeky“, napríklad na vedu a výskum, špeciálnu výrobu. Výnimkou nebudú ani uzavreté sektárske pospolitosti. Psychopatov a sociopatov síce nebudne, ale čo je účinnejšia prevencia, ako prehľadné spoločenstvo a jeho normy?

Fedor Gál, sociológ

¹ Úrad verejného zdravotníctva SR (2015) Správa o zdravotnom stave obyvateľstva SR za roky 2012 – 2014.

² Prognostický ústav SAV, Infostat – Výskumné demografické centrum (2014) Prognoza vývoja rodín a domácností na Slovensku do roku 2030.

³ Kusá, Z., Tížik, M. (eds.) (2009) Výskum európskych hodnôt 1991-1998-2008 slovenská a česká spoločnosť. Bratislava: Sociologický ústav SAV.

⁴ Tamtiež.

⁵ Institute for the Future (2013) From Educational Institutions to Learning Flows.

⁶ Biel, M., Pavúk, J. (2014) Podeliť sa a zarobiť. In Trend, 16.01.2014.



OBJEDNAJTE SI VÝTLAČOK

Zaujala Vás prvá z desiatich kapitol Atlasu predstáv o budúcnosti vzdelávania na Slovensku?

Objednajte si doručenie výtlačku Atlasu predstáv o budúcnosti vzdelávania na Slovensku!

Výtlačok si môžete objednať cez formulár na stránkach chcemevedietviac.sk, konkrétne tu: <http://ow.ly/VeC5u>



Kliknite na odkaz vyššie a prejdite na stránky http://chcemevedietviac.sk/?page_id=2194, kde si môžete objednať tlačенú verziu celého Atlasu predstáv o budúcnosti vzdelávania na Slovensku. Cena výtlačku nie je stanovená. Suma, ktorú nám zašlete, bude okrem poštovného použitá na ďalšie aktivity kampane Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku. Akákoľvek suma nás poteší ako uznanie našej práce.

Ďakujeme!